

Asya Studies

Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar
DOI: 10.31455/asya.429241 / Number: 5, p. 1-10, Autumn 2018

TÜRKÇE EBEVEYN TUTUM ÖLÇEĞİNİN RUSÇA KONUŞAN KÜLTÜRLER İÇİN UYARLANMASI ADAPTATION OF TURKISH PARENTAL ATTITUDE SCALE FOR RUSSIAN- SPEAKING CULTURES

Öz

Ebeveyn tutumları, üzerinde çok sayıda araştırma yapılmasına rağmen güncelliğini sürdürmektedir. Bu durumun en önemli sebebi; günümüz şartlarındaki hızlı değişime uygun olarak anne baba tutumlarının da değişmesi zorunluluğudur. Bu çalışma; Rusça konuşan toplumdaki eğitimcilere ve araştırmacılara ebeveyn tutum ölçeği kazandırmayı amaçlamaktadır. Uyarlama dilinin Rusça seçilmesinin sebebi Belarus, Kazakistan ve Kırgızistan'da resmi dil olmak üzere, diğer Orta Asya ülkelerinde de konuşuluyor olmasıdır. Bu amaçla Türkçe olarak geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış bir ölçek seçilmiş ve ölçek uyarlamasının ilkelerine uygun olarak, Rusça uyarlaması yapılmıştır. Araştırmanın örnekleme 394 Türk, 189 Kırgız ve 138 Rus anne babadan oluşmaktadır. Kırgız ve Rus anne babalar Bıшкек'te yaşamaktadırlar. Dil güvenilirliği sağlanan ölçek üzerinde yapılan analiz sonuçlarına göre dört alt boyut için Cronbach alfa değerleri; .89, .78, .76 ve .57 olarak hesaplanmıştır. Uyum endeksi değerleri; Türkiye örnekleme için 2.71, Rusya örnekleme için 1.31 ve Kırgızistan örnekleme için 2.67 olarak hesaplanmıştır. χ^2/sd değeri her üç örnekleme için 3'ten küçük olduğundan verinin modele çok iyi uyum gösterdiği görülmüştür. Üç örnekleme grubuna ait faktör yük değerleri ise; Türkiye örnekleme için .80, Rusya örnekleme için .78 ve Kırgızistan örnekleme için .79 olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak Rusça'ya uyarlaması yapılan ebeveyn tutum ölçeğinin Rusça konuşulan ülkelerde eğitimci ve araştırmacılar tarafından kullanılabilir bilimsel niteliklere sahip olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ölçek Uyarlama, Rusça Ebeveyn Tutum Ölçeği, Geçerlik, Güvenirlik

Abstract

The aim of the study is provide to a parental attitude scale to educators and researchers in Russian-speaking societies. The adaptation language is Russian. Because Russian is used official language in Belarus, Kazakistan and Kyrgyzstan and also it is spoken in the others Central Asian countries. For this purpose, a scale which has completed validity and reliability study in Turkish has chosen and it has been made adaptation in compliance with principles of scale adaptation. 394 Turkish, 189 Kyrgyz and 138 Russian parents participated in the research. Kyrgyz and Russian parents live in Bishkek. According to the result of analysis committed in scale of the language reliability, Cronbach alpha values for the four subscales have; .89, .78, .76 and .57, respectively. It has been calculated as 2.71 for the sample of Turkey, 1.31 for the sample of the Russia 1.31 and 2.67 for the sample of Kyrgyzstan. It has been seen that the datum had corresponded to the model magnificently, due to the χ^2/sd value was smaller than 3 for each three samples. Factor onus values belong to three sample groups; it has calculated as .80 for the sample of Turkey, .78 for the sample of Russia and .79 for the sample of Kyrgyzstan. As a result, it has been seen that parental attitude scale has academical properties and it can be used by educators and researchers in Russian-speaking countries.

Key Words: Scale Adaptation, Russian Parental Attitude Scale, Validity, Reliability

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
31.05.2018

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
17.09.2018

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
30.09.2018

**Asya'dan
Avrupa'ya
Uluslararası
Sosyal Bilimler
Dergisi**

Doç. Dr. Hasan YILMAZ
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik
ve Psikolojik Danışmanlık
Anabilim Dalı
hasanyilmaz2001@hotmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-9069-1524>

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Yılmaz, H. (2018). Türkçe Ebeveyn Tutum Ölçeğinin Rusça Konuşan Kültürler İçin Uyarlanması. *Asya Studies-Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar*, Number:5, Autumn, p. 1-10.

GİRİŞ

Yeni doğmuş bir çocuk boş bir kâğıt gibidir, bu kâğıda özellikle ebeveynler tarafından yazılanları onun gençliğinde ve yetişkinliğinde kişilik özellikleri tutum ve davranış olarak okuruz. Bu kâğıt üzerine yazmada kullanılan kalem ise "anne baba tutumları" olarak isimlendirmek mümkündür. Darling ve Steinberg (1993: 487-496), ebeveynlik tarzını "çocuğa iletilen ve ebeveynin davranışlarının ifade edildiği tutumlar kümesi" olarak tanımlamaktadır. Ebeveynlerin çocuk için üretken ve özenli bir ortam oluşturmaları çok önemlidir. Bu onun genel kişiliğini ve davranışını destekleyecektir. Kültürel altyapı, din ve çevre, uzun vadede çocuğu etkilemede eşit derecede önemli olan ikincil faktörlerdir. Birçok ebeveyn kültürel ve dini sınırlamalarla karşı karşıyadır ve kendi kültürleri ve ülkeleri için ortak olan belirli ebeveynlik tarzlarını takip etmek veya üstlenmek zorunda kalmaktadır. Bugün, bu görüş değişiyor olsa da ebeveynler büyük ölçüde yetiştikleri ve halen yaşadıkları kültürel değer ve anlayışların etkisi altındadırlar. Çocuklarının yetiştirilmesine sosyoekonomik faktörler de dahil pek çok değişken etki etmesine rağmen, ebeveynlik tarzı, çocuğun tutum ve davranışlarının ardındaki en önemli belirleyici faktördür.

Ebeveynlerin tutum ve davranışları ile ilgili olarak farklı ülke ve kültürlerde farklı görüş ve uygulamaların olması doğal ve kaçınılmazdır. Ebeveynlik tarzı konusunda farklı ülkelere mensup insanlar kendi kültürel geçmişlerinden kaynaklanan inanç ve tercihlere sahiptirler. Bir çocuğun yeteri kadar uykuya, yiyeceğe ve beslenmeye ihtiyacı olduğu her kültür tarafından kabul edilir. Ancak bu ihtiyaçları nasıl karşıladığımız kültürden kültüre değişir. Ebeveyn tutumları konusunda kısa bir dünya turuna çıktığımızda, birbirinden çok farklı ve ilgi çekici anlayış ve uygulamalarla karşılaşırız.

Bununla birlikte bu farklılıklar kuramsal bir çerçeveye oturtulabilir ve açıklanabilir. Kafa karışıklığını ortadan kaldırmak ve kültürler arası karşılaştırmalar yapabilmek için ebeveynlik stilleri; Disiplin Stratejileri ve Sevgi Stratejileri olarak iki önemli boyutlarda toplanabilir (Bodovski, K., Youn, M-J. 2010:585-595). Disiplin stratejileri farklı disiplin yöntemleri ve kurallarını içerir. Ebeveynler, çocukları günlük rutinlerinde talimatlara uymaları için bu stratejiyi izler. Yeme ve uyku alışkanlıkları veya eğitim gibi günlük görevleri ile ilişkili olabilir. Bu stratejiler sıkı disiplinden gevşek disipline uzanan bir çizgi üzerinde yer alır. Kabul etme, önemli ve özel olduğunu hissettirme, zor zamanlarında onlara yardıma hazır olduğunu gösterme gibi davranış ve tutumlar ise sevgi stratejilerinin kapsamı içinde yer alır. Sevgi stratejileri de aşırı sevgiden, yetersiz sevgiye uzanan bir çizgi üzerinde yer alır. Sevgi ve disiplin çocuk yetiştirme ayrılmaz parçalarıdır. Sadece sevgi ya da sadece disiplin ağırlıklı bir ebeveyn tutumu çocuklarda istenmeyen davranış, alışkanlıklar ve patolojinin en önemli sebepleridir. Ana babalar belirli bir kültüre ait olduklarından dolayı çocuk yetiştirme konusunda hakim olan "kültürel senaryoları"ni takip ederler. Genel olarak, bir ebeveynin çocuk için yaptığı belki de en önemli şey, o çocuğun doğduğu kültürü belirlemektir (Weisner T.S. 2002: 275-281). Ebeveynliğin; inançlar, değerler, hedefler ve davranışlar da dahil olmak üzere birçok farklı birleşeni vardır. Bu boyutların her biri çocukların içine doğduğu makro sosyal sistemden etkilenir. Çocuk için bu makro sosyal sistemin temsilcisi anne babalardır. Başka bir ifade ile ebeveynlik, fiziksel ve sosyal bağlamlardan, çocuk yetiştirme geleneklerinden ve yetişkinlerin psikolojik özelliklerinden etkilenir (Wise, S., ve da Silva, L. 2007: 1-22).

Harkness, S., Super, C.M., Tijen, N. V. (2007: 23-39), ebeveynlikle ilgili kültürel farklılıkların açıklanmasına yardımcı olmak için "ebeveyn etnotheories" terimini geliştirmişlerdir. Etnotheories, çocukların gelişim ve davranışları hakkında içinde yaşanan kültür tarafından belirlenen toplu inançlardır ve çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimiyle ilgili normları içerir (Roer-Strier ve Rosenthal, 2001: 215-227). Araştırmacılar, genellikle anne babaların bağlı oldukları kültürlerin beklentileri ile tutarlı çocuk yetiştirme hedeflerine sahip olduklarını kabul etmektedirler.

Günümüzde yapılan kültürler arası ebeveynlik araştırmaları; çocuk yetiştirme tutumları (ebeveynlik hedefleri, disiplin uygulamaları ve çocuk gelişimine ilişkin inançlar gibi) ile 'bireyselci' ve 'kollektivist' toplumların özellikleri arasında güçlü bir ilişkinin varlığını saptamıştır (Harwood ve ark., 2002: 21-46). Bireyselci batı toplumlarının; özerkliğe, bağımsızlığa ve kendi başına bir şeyler yapabileme becerisine değer verdiği düşünülür. Böylece çocukların özerk olarak hareket etmesini ve erken yaştan inisiyatif kullanmalarını teşvik eder. Kolektivist geleneksel toplumlar çocuklarına; bireyin çıkarlarının üzerinde bir topluluk bilinci ve topluluk sorumluluğu kazandırmaya önem verir (Collier A.F ve Diğ. 1999: 229-244).

Birçok araştırmacı, Asyalı ebeveynlerin Amerikan ebeveynlere kıyasla daha katı ve sıkı kontrollü olma eğiliminde olduklarını iddia etmektedir (Chang, M. 2007: 1-30). Moskova ve Taşkent'te yaşayan Özbek ve Rus aileler üzerinde yapılan bir araştırmada (Peretolcina, D., Liders, A. 2014: 124-125) ergen ile ailenin etkileşim parametreleri farklılıklar göstermiştir. Taşkent'teki ergenler aile ilişkilerini esnek olarak nitelerken ve Moskova'daki ergenler kesinlik ve kararlılık vurgusu yapmışlardır. İki toplumdaki ebeveynlerin ergenlere karşı yaklaşımlarında, tutarlılık, memnuniyet, bağlanma konularında önemli farklılıklar gözlenmiştir. Titizlik, duygusal yakınlık, kabul, işbirliği parametrelerinde ise iki topluma ait örneklem gruplarında farklılık bulunmamıştır.

Özbek ve Rus toplumlarında anne baba tutumları ile ilgili araştırmaların dışında Orta Asya toplumlarında bu konuda yapılmış çalışma yok denecek kadar azdır. Bu konuda titiz bir taramanın yapılmasına rağmen özellikle Kırgızistan örnekleminde üzerinde yapılmış sadece bir araştırma saptanmıştır. Bu araştırmada (Gök, M. 2015: 75-89) Kırgızistan'da parçalanmış ailelere dikkat çekilmiş ve böyle bir durumda özellikle kız çocukların büyük anne ve büyük babalarca veya akrabaları tarafından yetiştirildiği vurgulanmıştır.

Bu araştırmada Rusça konuşan toplumlardaki eğitimcilerin ihtiyacı olduğu düşünülen ebeveyn tutum ölçeğini bu kültüre kazandırmak amaçlanmıştır. Birleşmiş Milletlerdeki altı dilden biri olan Rusça, sadece Rusya'da değil, aynı zamanda Belarus, Kazakistan, ve Kırgızistan'da resmi dil olmak üzere, diğer Orta Asya ülkelerinde de konuşulmaktadır. Coğrafi olarak yakın, kültürel olarak ortak geçmişimizin olduğunu Orta Asya ülkelerinde Ebeveyn tutumlarını tespit etmek için geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış bir ölçme aracı bulunmamaktadır. Bu açıdan araştırmanın bu ihtiyacı önemli ölçüde karşılayacağı beklenmektedir.

YÖNTEM

Örneklem Grubu

Çalışma kapsamında Türkiye'den 394, Kırgızistan'dan 189 ve Rusya'dan 138 olmak üzere toplam 721 ebeveyne ulaşılmıştır. Türkiye örnekleminin %72,59 kadın ve %27,41'i erkektir. Kırgızistan için bu dağılım %71,91'i kadın ve %28,09'u erkek ve Rus örneklem için %68,84'ü kadın ve %31,16'sı erkek şeklindedir. Toplamda ise katılımcıların %71,7'si kadın ve %28,3'ü erkektir. Her üç ülke için katılımcıların çoğunluğu 26-35 yaş ve 36-45 yaş aralığında yer almaktadır. Türkiye ve Rusya örnekleminin büyük bölümü (% 53) üniversite mezunudur. Meslekler açısından bakıldığında; Türkiye'deki katılımcılar arasında öğretmen, Kırgızistan'daki katılımcılarda işçi ve Rusya'daki katılımcılar da ise memur ilk sırada yer almıştır. Her üç ülke örnekleminde ekonomik durumu çoğunlukla orta düzey olarak belirtmiştir. Her üç ülke örnekleminde de iki-üç çocuk sahibi olanların oranı daha fazladır.

Çeviri Çalışması

Ölçeğin Rusçaya çeviri çalışmalarına ilişkin süreç Brislin ve arkadaşları (1973)'nin önerdiği aşamalara göre yapılmıştır.

1. Hedef dile çevirme
2. Çeviriyi değerlendirme
3. Orijinal dile geri çevirme
4. Geri çeviriyi değerlendirme
5. Uzman görüşü alma.

Bu basamaklar ışığında ölçek, ilk önce ana dili Rusça olan ve Türkçe'ye hâkim Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesinden uzman akademisyenler tarafından Rus diline çevrilmiştir. Üç uzman tarafından yapılan çeviriler iki kişilik bir ekip tarafından, anlaşılabilirlik, kelime seçimleri, cümle yapıları ve kültürlüğe uygunluğu da dikkate alınarak değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Yapılan bazı değişiklikler sonucu ölçeğin Rusça hali üzerinde uzlaşılmıştır. Ölçek bu haliyle yine ana dilleri Rusça olan fakat ilk çeviri işlemine katılmayan iki uzman tarafından orijinal dile çevrilmiştir. Rusça'ya çevrilmiş olan form yine değerlendirilmeye tabi tutulmuş ve çevirilere etki etmeyecek şekilde birkaç değişiklikten sonra son hali verilmiştir. Son işlem olarak ölçek maddelerinin çeviri ve yapılarının uygunluğunu belirlemek amacıyla, alanında gerek akademik ve gerekse dil yeterliliğine haiz iki uzman görüşü alınarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Rusca'ya uyarlamak amacıyla, Karabulut ve Şendil (2008: 15-25) tarafından geliştirilen "Ebeveyn Tutum Ölçeği-ETÖ" kullanılmıştır. ETÖ, anne ve babaların, 2-6 yaş arasındaki çocuklarını

yetiştirirken gösterdikleri ebeveynlik davranışlarının belirlenmesine kullanılan beşli likert tipinde, demokratik tutum (17 madde), otoriter tutum (11 madde), aşırı koruyucu tutum (9 madde), izin verici tutum (9 madde) olmak üzere dört alt boyut ve 46 maddeden oluşmaktadır. Yüksek puanlar alt boyutun ait olduğu ebeveynlik tutumunun baskın olduğunu göstermektedir. Orijinal ölçeğin güvenirlik analizleri sonucunun Cronbach alfa değerleri demokratik boyutu için .83, otoriter boyutu için .76, aşırı koruyucu boyutu için .75 ve izin verici boyutu için ise .74 olarak bildirilmektedir. (Karabulut D., Şendil, G. 2008: 15-25). Uyarlanan Rusça formun uyum geçerliliğini sınavacak herhangi bir ölçek bulunamamıştır.

İstatistik Araçları

Verilerin analizinde ölçek puanlarının geçerliğini belirlemek için doğrulayıcı faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca ölçek puanlarının Türk, Kırgız ve Rus ebeveynleri için aynı anlam ifade edip etmediğini belirlemek için çoklu grup doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Ölçek puanlarının güvenirliğini hesaplamak için Cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır. Analiz yapılmadan önce uç değer, normallik, varyans-kovaryans matrislerinin homojenliği varsayımları kontrol edilmiştir. Uç değerlerin incelenmesin z değerleri, mahalobis uzaklıkları ve kutu grafiği incelenmiştir. Uç değer olarak tespit edilen 34 Türkiye örnekleme verisi, 12 Kırgızistan örnekleme verisi ve 21 Rusya örnekleme verisi analiz dışında bırakılmıştır.

BULGULAR

Çeviri Güvenirliği

Rusça'ya çeviriye son şekli verildikten sonra; 15 yılı aşkın süredir Kırgızistan'da yaşayan ve her üç dili de konuşan Türk asıllı 22 anne ve 14 babaya bir ay süre ile ölçeklerin Türkçe ve Rusça formları uygulanmıştır. İki uygulamada korelasyon katsayısının .894 olduğu görülmüştür. Bu katsayı yüksek düzeyde ilişki olarak kabul edilmektedir.

Ölçümlerin Geçerliliği ve Güvenirliği

Ölçeğin yapısının çalışma kapsamında toplanan veriler ile doğrulanıp doğrulanmadığını belirlemek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu amaçla Robust Maksimum Likelihood yöntemi kullanılmıştır.

Doğrulayıcı faktör analizi yapılırken uyum indeksi değerleri, faktör yük değerleri ve hata varyansları incelenerek model veri uyumu değerlendirilmiştir. Tüm maddeler ile yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum indeksi değerlerine göre model veri uyumu sağlanmasına rağmen faktör yük değeri 0,30'un altında kalan ve hata varyansı 0,90'nın üzerinde olan maddeler en yüksek hataya sahip olandan başlanarak sırasıyla analiz dışında bırakılarak faktör yük değerleri, hata varyansları ve uyum indeksleri incelenmiştir. Gevşek disiplin boyutundaki dört madde (m1, m17, m31 ve m33) analiz dışında bırakıldıktan sonra model veri uyumu sağlanmıştır. Uyum indeksi değerleri, faktör yük değerleri (max-min) ve hata varyansı (max-min) değerleri Tablo 9'da sunulmuştur. Ayrıca analiz sonucunda elde edilen ölçme modeli Şekil 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Ebeveyn Tutum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

	χ^2	χ^2/sd	p	CFI	GFI	NFI	RMSEA	Faktör Yük Değerleri		Hata Varyansları	
								ma	mi	ma	min
								x	n	x	x
Ölçek	181	2,23	0,0	0,95	0,84	0,92	0,045	0,7	0,2	0,9	0,4
Önerilen Değer	4	$\chi^2/sd \leq 3^*$		$\geq 0,90^{**}$	$\geq 0,90^*$	$\geq 0,90^{**}$	$\leq 0,080^{***}$	$\geq 0,30$		$\leq 0,90$	

* Kline, 2005; ** Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008; Hu ve Bentler, 1999; *** Fan vd., 1999; **** Hu, L.T. ve Bentler, P.M. 1999; ***** Steiger, 1990

Tablo 1 incelendiğinde χ^2/sd değerinin 3'ten küçük olduğu görülmektedir ve verinin modele çok iyi uyum gösterdiği anlamına gelmektedir. Ayrıca CFI, NFI, RMSEA indeksleri açısından değerlendirildiğinde de model veri uyumunun olduğu görülmektedir. Bu durumda Ebeveyn Tutum Ölçeğinin dört madde atıldıktan sonra dört boyutlu yapıyı tam olarak doğruladığı söylenebilir. Diğer bir

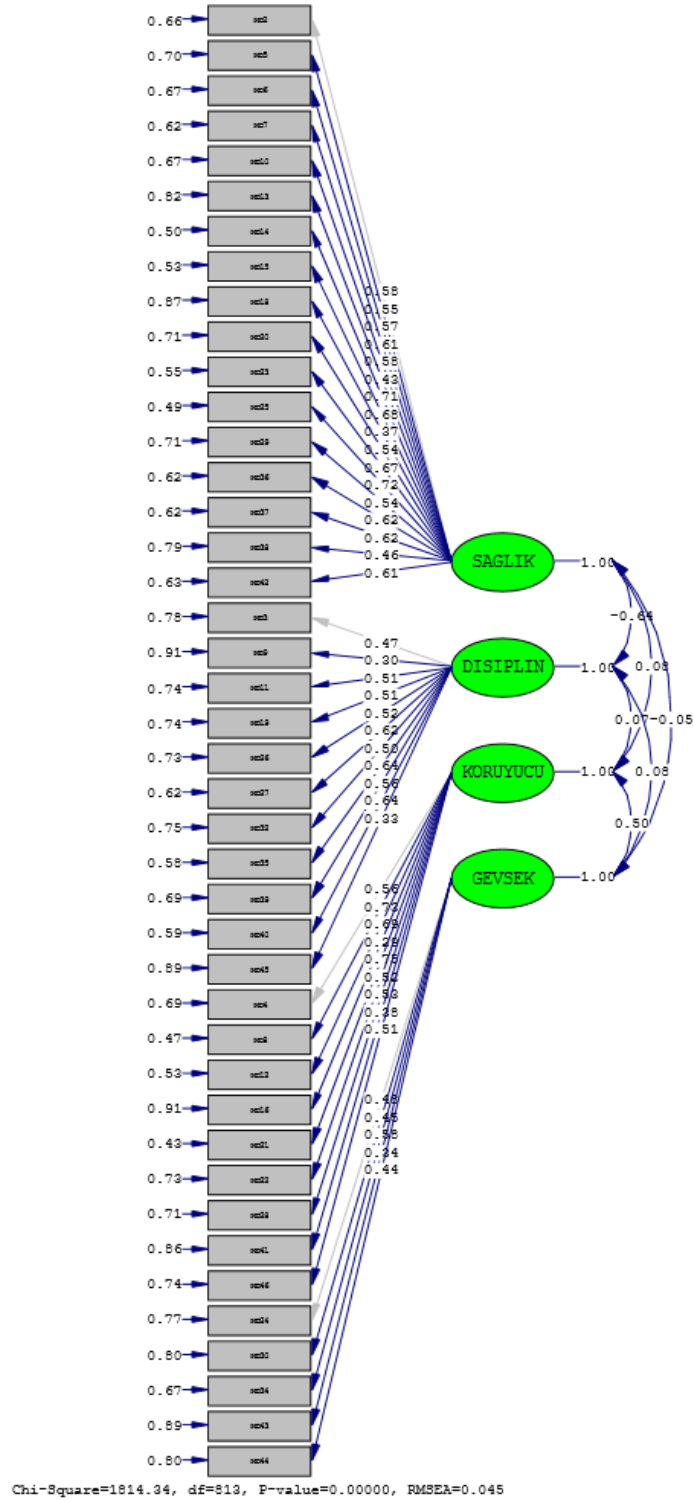
deyişle Ebeveyn Tutum Ölçeğinden elde edilen puanların Rusça konuşan ebeveynlerle ilgili yapı geçerliği sağlanmıştır.

Ebeveyn Tutum Ölçeği ile çalışma kapsamında toplanan verilerin güvenilirliğini belirlemek amacıyla her bir alt boyu için Cronbach alfa değeri ve McDonald'ın ω güvenirlilik katsayıları hesaplanmıştır. Rusça form için hesaplanan sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Ebeveyn Tutum Ölçeği Rusça Formu Puanları Cronbach Alfa Değerleri

Ebeveyn Tutum Ölçeği Boyutları	Madde Sayısı	Cronbach alfa	McDonald'ın ω
Sağlıklı Tutum (Demokratik Tutum)	17	0,89	0,90
Sıkı Disiplin (Otoriter Tutum)	11	0,78	0,80
Aşırı Koruyucu	9	0,76	0,80
Gevşek Disiplin (İzin Verici Tutum)	5	0,73	0,71

Tablo 2 incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeğinin Rusça formu için; Sağlıklı Tutum, Sıkı Disiplin ve Aşırı Koruyucu boyutları için hem Cronbach alfa hem de Türkiye, Rusça konuşan Kırgız ve Rus anne baba örneklemleri için karşılaştırma yapılmasına elverişli olup olmadığının saptanması amacıyla, her bir alt örneklem için de yapının doğrulanıp doğrulanmadığı incelenmiştir. Ayrıca çoklu grup doğrulayıcı faktör analizi ile bu yapıların farklı örneklerde aynı anlamda anlaşılıp anlaşılmadığı kontrol edilmiştir. McDonald'ın ω değerlerinin 0,70'den büyük olduğu için bu boyutlardan elde edilen puanların güvenilirliği yüksektir.

Şekil 1. Ebeveyn Tutum Ölçeği Ölçme Modeli

Türkiye, Rusça konuşan Kırgız ve Rus anne baba örneklemini için uyum indeksi değerleri Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Türkiye, Kırgızistan ve Rusya Örneklemini için Ebeveyn Tutum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

	χ^2	χ^2/sd	p	CFI	GFI	NFI	RMSEA	Faktör Yük Değerleri		Hata Varyansları	
								max	min	max	min
Türkiye	2199	2,71	0,00	0,95	0,82	0,92	0,052	0,80	0,36	0,88	0,36
Rusya	1068	1,31	0,00	0,95	0,69	0,82	0,048	0,78	0,21	0,96	0,40
Kırgızistan	1021	2,67	0,00	0,95	0,76	0,81	0,050	0,79	0,24	0,95	0,38
Önerilen Değer		$\chi^2/sd \leq 3^*$		$\geq 0,90^*$	$\geq 0,90^{**}$	$\geq 0,90^{**}$	$\leq 0,080^{***}$		$\geq 0,30$		$\leq 0,90$

* Kline, 2005; ** Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008; Hu ve Bentler, 1999; *** Fan Vd., 1999; **** Hu, L.T. ve Bentler, P.M. 1999; ***** Steiger, 1990

Tablo 3 incelendiğinde χ^2/sd değerinin her üç örneklem için 3’ten küçük olduğu görülmektedir ve verinin modele çok iyi uyum gösterdiği anlamına gelmektedir. Ayrıca CFI ve RMSEA indeksleri açısından değerlendirildiğinde de model veri uyumunun olduğu görülmektedir. Bu durumda Ebeveyn Tutum Ölçeğinden elde edilen puanların hem Türkiye hem de Rusya Örneklemini için yapı geçerliği sağlanmıştır. Ayrıca Türkiye, Rusça konuşan Kırgız ve Rus anne baba örneklemini ortalamalarının karşılaştırılması ile üç ülke için bu ölçekten alınan puanların aynı anlama geldiğini tespit etmek amacıyla çoklu grup doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen global uyum indeksi değerleri Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Ebeveyn Tutum Ölçeği Türkiye, Kırgızistan ve Rusya Örneklemini için Çoklu Grup Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

	χ^2	χ^2/sd	P	CFI	NFI	RMSEA
Ölçek	4836,34	2,88	0,00	0,89	0,83	0,082
Önerilen Değer		$\chi^2/sd \leq 3^*$		$\geq 0,90^{**}$	$\geq 0,90^{***}$	$\leq 0,080^{****}$

* Kline, 2005; ** Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008; *** Hu, L.T. ve Bentler, P.M. 1999; **** Steiger, 1990

Tablo 4 incelendiğinde χ^2/sd değeri 3’ten küçüktür ve istenilen değer aralığındadır. Ayrıca CFI ve RMSEA indeksleri kabul edilebilir sınırlarda değerler almıştır. Bu durum; Türk, Kırgız ve Rus ebeveynler için ölçek puanları aynı anlama geldiğini göstermektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Okullarda gözlenen ve son yıllarda sayı ve nitelik olarak farklılık ve artış gösteren öğrenci sorunlarının önemli bir bölümü ebeveyn tutumlarından kaynaklanmaktadır. Okullar ne kadar kaliteli eğitim – öğretim çalışmaları yaparlarsa yapsınlar, anne – baba desteğini sağlayamadıkları sürece bu çabalarının önemli bir bölümü öğrenciye olumlu olarak yansımamaktadır. Bu yüzden okul yetkililerinin, öğretmenlerin ve psikolojik destek ünitelerinin okullarının velilerine ait ebeveyn tutumlarını bilmesi büyük önem taşımaktadır. Öğrencinin eğitimi, anne babaların eğitimi ile başlar ilkesinden hareketle, yaklaşık 170 milyon insanın ortak iletişim kurabildiği bir dil olan Rusça’ya ebeveyn tutum ölçeğinin kazandırılması önemli görülmüştür. Bu ölçek sayesinde sadece okul söz konusu coğrafyadaki eğitimciler değil araştırmacıların da güvenilir bilgiler toplayabileceği umulmaktadır.

Rusça konuşan ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını incelemek isteyen eğitimci ve araştırmacılar için, uyarlaması yapılan ebeveyn tutum ölçeği, bu amacı gerçekleştirebilecek güvenilirlik ve geçerlik özelliklerine sahiptir. Uyarlaması yapılan ölçek, kaynak gösterilmek koşuluyla, bilimsel ve eğitsel amaçlarla ve bilimsel ilke ve etiğe uygun olarak yapılacak her türlü çalışmada izin almaya gerek kalmadan kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Bodovski, K., Youn, M-J. (2010). "Love, Discipline And Elementary School Achievement: The Role of Family Emotional Climate". *Social Science Research* Volume 39, Issue 4, Pages 585-595; doi.org/10.1016/j.ssresearch.2010.03.008
- Chang, M. (2007). "Cultural Differences in Parenting Styles". *Carnegie Mellon University Research Showcase*, p.1-30
- Collier A.F., McClure F.H., Collier, J. Otto, C. ve Polloi, A. (1999). "Culture specific view of child maltreatment and parenting styles in a Pacific Island community". *Child Abuse & Neglect*, 23, 229-244
- Darling, N., ve Steinberg, L. (1993). "Parenting style as context: An integrative model". *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496.
- Fan, X., Thompson, B., and Wang, L. (1999), "Effects of Sample Size, Estimation Methods, and Model Specification on Structural Equation Modeling Fit Indexes," *Structural Equation Modeling*, 6 (1), 56-83.
- Gök, M. (2015). "Bişkek Şehrindeki 9. 10. ve 11.Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Bazı Faktörlerin Analizi". *Manas Journal of Social Studies*, Vol.: 4, No: 1: 75-89
- Harkness, S., Super, C.M., Tijen, N. V. (2007). "Individualism And The "Western Mind" Reconsidered: American And Dutch Parents' Ethnotheories of The Child". *New Dir Child Adolesc Dev.* Spring; (87): 23–39. <https://doi.org/10.1002/cd.23220008704>
- Harwood R, Leyendecker B, Carlson V.(2002). "Parenting Among Latino Families in the U.S". In: Bornstein MH (ed). *Handbook of Parenting*, Vol. 4: Applied parenting, 2nd ed. Mahwah: Erlbaum, 2002:21-46.
- Hooper, D., Coughlan, J., Mullen, M. (2008), *Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit*. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.
- Hu, L.T. and Bentler, P.M. (1999), "Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria Versus New Alternatives," *Structural Equation Modeling*, 6 (1), 1-55.
- Karabulut D., Şendil, G. (2008). "Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ)", *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (21), 15-25.
- Kline, R. B. (2005). *Principle and practice of structural equation modelling*. (Second Edition). New York: The Guilford Press.
- Peretolcina, D., Lidars, A. (2014). "Cultural Differences in the Perception of Family Situation among Teens from Uzbek and Russian Families". *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Volume 146, Pages 124-128
- Roer-Strier, D., ve Rosenthal, M.K. (2001). "Socialization in Changing Cultural Contexts: A Search For Images of The Adaptive Adult". *Social Work*, 46(3), 215–227
- Steiger, J.H. (1990), *Structural model evaluation and modification*. *Multivariate Behavioral Research*, 25, 214-12.
- Weisner T.S. (2002). "Ecocultural Understanding of Children's Developmental Pathways". *Human Dev*; 45: 275-281.
- Wise, S., & da Silva, L. (2007). "Differential Parenting of Children From Diverse Cultural Backgrounds Attending". *Child Care*. (Research Paper No. 39). Melbourne: Australian Institute of Family Studies. Retrieved January 6, 2011, [from http://www.aifs.gov.au/institute/pubs/rp39/rp39.pdf](http://www.aifs.gov.au/institute/pubs/rp39/rp39.pdf).

Приложение 1: масштаб

Уважаемые родители, для научного исследования мы хотели бы узнать какие методы воспитания вы применяете, растя своего ребенка. После каждого прочитанного предложения вы можете выделить подходящий на ваш взгляд ответ. Благодарим за участие.

Всегда (1) В основном (2) Иногда (3) Редко (4) Никогда (5)

1. Я соглашаюсь с тем, что у моего ребенка есть собственное мнение
2. Если мы с ребенком расходимся во мнениях, то я заставляю принять его мое мнение
3. Я ограждаю своего ребенка от разных незначительных трудностей
4. Я помогаю своему ребенку стать самостоятельным
5. Я объясняю своему ребенку, для чего он должен придерживаться определенных правил
6. Я даю почувствовать своему ребенку важность того, что он сделал
7. Я ограждаю своего ребенка от изнурительных дел
8. Если ребенок меня не слушается, то я могу его ударить
9. Я рассказываю о своих чувствах, когда ребенок поступил плохо или хорошо
10. Чтобы наставить ребенка на правильный путь, я его ругаю
11. Я защищаю своего ребенка
12. Я поощряю своего ребенка за хорошие поступки
13. Я уважаю личное мнение своего ребенка
14. Я вдохновляю своего ребенка на самостоятельность
15. Я защищаю своего ребенка, когда его сверстники дразнят или задираются
16. На вопросы ребенка, касающиеся полового воспитания, я отвечаю правдиво и на понятном для ребенка языке
17. Если мой ребенок поступил плохо, я кричу на него
18. Я извиняюсь перед ребенком если допустил материнскую (отцовскую) ошибку при воспитании
19. Я ограждаю своего ребенка от тяжелых для него дел
20. Я тревожусь о здоровье своего ребенка
21. Я позволяю своему ребенку свободно проявлять свои чувства
22. Я разрешаю ребенку ложиться спать в то время, которое он захочет
23. Если мой ребенок поступил неправильно, я объясняю ему в чем именно он был неправ
24. Когда я сержусь на ребенка, я наказываю его
25. Я прибегаю к методу физического наказания, чтобы дисциплинировать своего ребенка
26. Я сделаю все, чтобы мой ребенок не был разочарован
27. Я верю, что нужно учитывать то, что с возрастом ребенок будет пробовать что-то новое
28. Я позволяю своему ребенку делать все, что он хочет
29. Я сравниваю своего ребенка с другими детьми
30. Я балую своего ребенка
31. Я быстро злюсь на своего ребенка
32. Когда мой ребенок рассказывает мне о чем-либо, я не перебивая слушаю его
33. Когда я покупаю что-либо для своего ребенка, я интересуюсь его мнением
34. Я могу разговаривать со своим ребенком на любые темы
35. Мне не хватает терпения по отношению к моему ребенку
36. Я наказываю своего ребенка при малейшей ошибке
37. Ради своего ребенка я могу пожертвовать почти всеми своими развлечениями
38. Я даю возможность своему ребенку попробовать сделать что-либо самостоятельно
39. Я без спроса позволяю пользоваться моими личными вещами
40. Дома, мы смотрим ту телевизионную программу, которую захочет смотреть ребенок
41. Я заставляю своего ребенка делать больше, чем он может
42. Я ограждаю своего ребенка от дел, которые могут отрицательно повлиять на его смелость

Приложение 2. Субфакторы

Субфактор	№ пункта	Количество пунктов
Демократическое отношение	1-4-5-6-9-12-13-14-16-18-21-23-27-32-33-34-38	17
Авторитарное отношение	2-8-10-17-24-25-29-31-35-36-41	11
Гиперопекающее отношение	3-7-11-15-19-20-26-37-42	9
Безразличное отношение	22-28-30-39-40	5

Приложение 3. Варианты подсчета баллов

1. Оценив каждый субфактор отдельно, определяем доминирующее родительское отношение.
2. Разделив на 25 сумму баллов по авторитарному, гиперопекающему и безразличному отношению, выявляем индекс нездорового отношения.
3. Разделив на 17 сумму баллов по субфактору демократического отношения, подсчитываем индекс здорового отношения и можем сравнить с индексом нездорового отношения.

По разнице индексов здорового и нездорового отношений можно узнать об общей тенденции родительского отношения к воспитанию ребенка.
